

การบริหารจัดการทันตสุขภาพของครูผู้ดูแลเด็ก ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร
Dental Health Management of Child Care Teachers in The Child Development Center,
Pho Thale District, Phichit Province

ธัญญาภรณ์ ไทใหญ่เจริญ ท.บ. ส.ม.	Tunyaporn Yhaicharoen D.D.S. M.P.H.
งานทันตกรรม	Dental Department
โรงพยาบาลโพทะเล	Photalae Hospital
จังหวัดพิจิตร	Phichit
สวารค์ประชากรเวชสาร	Sawanpracharak Medical Journal
ปีที่ 18 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2564	Vol. 18 No. 1 January-april 2021

บทคัดย่อ

- วัตถุประสงค์** : เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการบริหารจัดการทันตสุขภาพของครูผู้ดูแลเด็ก ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร
- สถานที่ศึกษา** : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร
- รูปแบบการวิจัย** : การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) แบบภาคตัดขวาง (cross - sectional studies)
- กลุ่มตัวอย่าง** : ครูผู้ดูแลเด็กจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหมด 20 แห่ง จำนวน 81 คน
- วิธีศึกษา** : เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามผ่าน Google Form ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการบริหารจัดการเกี่ยวกับทันตสุขภาพของครูผู้ดูแลเด็ก 5 ด้าน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าต่ำสุด สูงสุด
- ผลการศึกษา** : ข้อมูลพื้นฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในการดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 80.0 จำนวนเด็กอยู่ในช่วง 1-50 คน ร้อยละ 75.0 จำนวนครู อยู่ในช่วง 1-5 คน ร้อยละ 90.0 งบประมาณที่ได้รับไม่เกิน 200,000 บาทต่อปี ร้อยละ 70.0 พบว่าการบริหารจัดการเกี่ยวกับทันตสุขภาพของครูผู้ดูแลเด็ก 5 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านการประเมินผล ด้านกำลังคน และด้านทรัพยากรและงบประมาณ ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้าน อยู่ในระดับปานกลางถึงดีมาก
- วิจารณ์และสรุป** : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำกับติดตามการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานมีความยั่งยืนต่อไป และควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มากขึ้น
- คำสำคัญ** : การบริหารจัดการทันตสุขภาพ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก

Abstract

- Objective** : To study the fundamental information of The Child Development Center And management about dental health teachers, child care teachers In The Child Development Center, Pho Thale District, Phichit Province
- Setting** : The Child Development Center, Pho Thale District, Phichit Province.
- Design** : Descriptive research (cross-sectional studies).
- Subjects** : 81 child care teachers from 20 child care development centers
- Method** : Data collection was using a questionnaire through Google Form containing basic information about the Child Development Center, The management of dental health teachers in child care, 5 statistics used in the analysis were percentage, mean and standard deviation.
- Results** : The basic Information of Child Development Center Under the supervision of the sub-district administrative organization 80.0%, the number of children in the range of 1-50, 75.0%, the number of teachers in the range of 1-5 people, 90.0%, the budget received not more than 200,000 baht per year. 70.0% found that the overall dental health management of teachers in 5 areas of child care teachers was very good. When considering each aspect, it was found that the activity performance has the most average rating followed by the information. The human resource evaluation, resource and budget, respectively, and when considered individually on each area, it was moderate to very good.
- Conclusion** : Local government organizations, municipalities, public health officials And related agencies should regularly and continuously monitor the activities of the Child Development Center. In order to continue operating sustainably Parents should be encouraged to be more involved in the activities of the Child Development Center.
- Key words** : Dental Health Management, Child Development Center, Child care teacher

บทนำ

โรคฟันผุเป็นโรคที่พบมากในเด็กปฐมวัย โดยอายุเริ่มต้นที่พบเด็กเป็นโรคฟันผุ คือตั้งแต่อายุ 1 ปี และเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงอายุ 1-3 ปี การสำรวจสถานะสุขภาพช่องปากแห่งชาติครั้งที่ 8 ประจำปี 2560 พบว่า ในเด็กอายุ 3 ปี และอายุ 5 ปี มีฟันผุร้อยละ 52.9 และร้อยละ 75.6 โดยเฉพาะเด็กทั้ง 2 กลุ่มอายุ มีคราบจุลินทรีย์ที่เป็นสาเหตุของการเกิดโรคฟันผุมากกว่าร้อยละ 40⁽¹⁾ จากข้อมูล health data center (HDC) ของกระทรวงสาธารณสุข service plan สาขาสุขภาพช่องปาก พบเด็กอายุ 3 ปีในอำเภอโพทะเล ปี 2560, 2561 และ 2562 มีฟันผุร้อยละ 32.4, 39.0 และร้อยละ 43.8 ตามลำดับ⁽²⁾ โดยเกณฑ์มาตรฐานฟันผุของเด็กอายุ 3 ปีของเขตสุขภาพที่ 3 ปี 2562 ต้องไม่เกินร้อยละ 50 แม้จะผ่านเกณฑ์ แต่มีแนวโน้มฟันผุสูงขึ้น ซึ่งเด็กก่อนวัยเรียนที่ยังช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ต้องอาศัยการดูแลจากผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก เป็นผู้มีความสำคัญในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็ก และเด็กกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ผู้ปกครองจะอยู่ในวัยทำงาน จึงนำเด็กไปฝากเลี้ยงที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งส่วนใหญ่จะมีอยู่ทุกตำบล

จากการประเมินคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ในปี 2557 พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานมี 19,715 แห่ง โดยเป็น ระดับพื้นฐาน 5,250 แห่ง ระดับดี 7,433 แห่ง และระดับดีมาก 6,436 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 26.6, 37.7 และ 32.6 ตามลำดับ และไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน 596 แห่ง⁽³⁾ โดยอำเภอโพทะเลมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหมด 20 แห่ง ซึ่งอยู่ในการดูแลของเทศบาลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นๆ จากการประเมินศูนย์เด็กเล็กคุณภาพ และศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคปีงบประมาณ 2562 ของอำเภอโพทะเล พบ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กผ่านเกณฑ์คุณภาพจำนวน 16 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 80 และประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปลอดโรค ผ่านเกณฑ์จำนวน 18 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 90⁽⁴⁾ อย่างไรก็ตาม สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่แม้จะผ่านเกณฑ์มาตรฐานแต่จากการดำเนินงานพบว่าส่วนใหญ่ยังคงประสบปัญหาทั้งในด้านการดำเนินงานและความพร้อมของทรัพยากร และจากปัญหาสุขภาพช่องปากที่สำคัญในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคือปัญหาโรคฟันผุในฟันน้ำนม ถึงแม้ว่าเด็กจะมีปัญหาฟันน้ำนมผุก่อนจะเข้ามาเรียนที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แต่ในช่วงที่เด็กได้รับการดูแลจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เด็กมีสถานะฟันผุเพิ่มมากขึ้นทั้งจำนวนและความรุนแรง มีผลต่อการเจริญเติบโต เกิดปัญหาด้านจิตใจและอารมณ์ได้ ซึ่งอาจจะเกิดจากการบริหารจัดการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการแก้ปัญหาฟันน้ำนมผุ ในเรื่องของการกำลังคน งบประมาณ ทรัพยากร กิจกรรมส่งเสริมป้องกันโรค ข้อมูลข่าวสาร และการประเมินติดตามยังไม่เป็นรูปแบบที่ชัดเจน

จากแนวโน้มสถิติและผลกระทบของการเกิดฟันผุในเด็กเล็กดังกล่าว หากไม่ได้รับการป้องกันหรือแก้ไขอาจส่งผลกระทบต่อไปถึงวัยผู้ใหญ่ ทำให้ไม่มีทักษะในการดูแลสุขภาพช่องปากที่ดี มีพฤติกรรมกาบกินที่ไม่ดี ทำให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีฟันผุมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงให้ความสนใจ ศึกษาการบริหารจัดการเกี่ยวกับทันตสุขภาพของครูผู้ดูแลเด็ก ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษาปัจจัยข้อมูลพื้นฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการบริหารจัดการเกี่ยวกับทันตสุขภาพของครูผู้ดูแลเด็ก ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร เพื่อนำข้อมูลที่ได้ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาการดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพช่องปากในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เกิดความเหมาะสมต่อไปในอนาคต รวมทั้งคืนข้อมูลการบริหารจัดการ

เกี่ยวกับทันตสุขภาพของครูผู้ดูแลเด็กในแต่ละแห่งให้
หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป

วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำในลักษณะการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) แบบภาคตัดขวาง (cross – sectional studies) โดยผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิจิตร เลขที่โครงการวิจัย 10/2562 เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2563 มีระยะเวลาดำเนินโครงการ 1 ปี ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ทั้งหมด 20 แห่ง จำนวน 81 คน เนื่องจากมีจำนวนประชากรน้อยจึงใช้ทุกคนเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยเกณฑ์ไม่รับเข้าในการศึกษานี้คือครูผู้ดูแลเด็กที่ปฏิบัติงานไม่ถึง 1 ปี

ทำการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2563 โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของครูผู้ดูแลเด็กและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และแบบสอบถามความคิดเห็นการบริหารจัดการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกำลังคน ด้านทรัพยากรและงบประมาณ ด้านการปฏิบัติกิจกรรม ด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านการประเมินผล โดยเป็นการประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีคะแนน 5 ค่า ตามมาตราลิเคิร์ต ได้แก่ เห็นด้วยอย่างมาก ระดับคะแนน 5 เห็นด้วย ระดับคะแนน 4 ไม่แน่ใจ ระดับคะแนน 3 ไม่เห็นด้วย ระดับคะแนน 2 และไม่เห็นด้วยอย่างมาก ระดับคะแนน 1 แบ่งช่วงคะแนนตามเกณฑ์⁽⁵⁾ เป็น 5 ระดับ ดังนี้ ระดับดีมากหรือเห็นด้วยมาก มีคะแนนอยู่ในช่วง 4.21 – 5.00 คะแนน ระดับดีหรือเห็นด้วย มีคะแนนอยู่ในช่วง 3.41 – 4.20 คะแนน ระดับปานกลาง มีคะแนนอยู่ใน

ช่วง 2.61 – 3.40 คะแนน ระดับแย่หรือไม่เห็นด้วย มีคะแนนอยู่ในช่วง 1.81 – 2.60 คะแนน และระดับแย่มากหรือไม่เห็นด้วยมาก มีคะแนนอยู่ในช่วง 1.00 – 1.80 คะแนน แบบสอบถามที่สร้างขึ้นได้ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของคำถามกับความชัดเจนของภาษา และความครอบคลุมของเนื้อหา จากนั้นนำผลการพิจารณามาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item-objective congruence : IOC) และตรวจสอบด้านความเที่ยง (reliability) โดยนำไปทดลองใช้ (try out) กับครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร จำนวน 30 คน นำมาคำนวณหาค่าดัชนีความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.88 และดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผ่าน Google form ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถาม Google Form เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ในโปรแกรมสำเร็จรูป⁽⁶⁾ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าต่ำสุด สูงสุด

ผลการศึกษา

ครูผู้ดูแลเด็กตอบแบบสอบถามผ่าน Google form จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 98.8 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าเป็นเพศหญิง อายุอยู่ในช่วง 24-54 ปี อายุเฉลี่ย 37.6 ± 8.2 ปี สถานภาพ มีคู่ ร้อยละ 62.5 ระดับการศึกษา จบปริญญาตรี ร้อยละ 83.7 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 7,000-16,000 บาท ร้อยละ 70.0 ประสบการณ์ทำงานอยู่ในช่วง 1-33 ปี ประสบการณ์ทำงานเฉลี่ย 9.6 ± 7.4 ปี และไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 81.3 โรค

ประจำตัว ที่พบได้แก่ โรคภูมิแพ้ และไขมันในเส้นเลือดสูง (ตารางที่ 1)	ต่ำบล (อบต.) ร้อยละ 80.0 จำนวนเด็กอยู่ในช่วง 1-50 คน ร้อยละ 75.0 จำนวนครู อยู่ในช่วง 1-5 คน ร้อยละ 90.0 งบประมาณที่ได้รับต่อปี ไม่เกิน 200,000 บาท ร้อยละ 70.0 (ตารางที่ 2)
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่าอยู่ในการดูแลขององค์การบริหารส่วน-	

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (n=80)	ร้อยละ
อายุ (ปี)		
21-30	22	27.5
31-40	25	31.3
41-50	27	33.8
51-60	6	7.4
ค่าเฉลี่ย \pm ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	37.6 \pm 8.2	
อายุต่ำสุด - อายุสูงสุด	24-54	
สถานภาพการสมรส		
คู่	50	62.5
โสด	20	25.0
อื่นๆ	10	12.5
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	13	16.3
ปริญญาตรี	67	83.7
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)		
7,000-16,000	56	70
16,001-26,000	19	23.8
26,001-36,000	5	6.2
ค่าเฉลี่ย \pm ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	14,456.1 \pm 6,830.9	
รายได้ต่ำสุด - รายได้สูงสุด	6,500-29,970	
อายุการทำงานในหน้าที่ผู้ดูแลเด็ก (ปี)		
1-10	51	63.7
11-20	22	27.5

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (n=80)	ร้อยละ
21-30	7	8.8
ค่าเฉลี่ย \pm ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	9.6 \pm 7.4	
ประสบการณ์ต่ำสุด - ประสบการณ์สูงสุด	1-33	
โรคประจำตัว		
ไม่มี	65	81.2
มี	15	18.8

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ข้อมูลพื้นฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	จำนวน (N=20)	ร้อยละ
หน่วยงานสังกัดที่รับผิดชอบดูแล		
อบต.	16	80.0
เทศบาล	4	20.0
จำนวนเด็ก (คน)		
1-50	15	75.0
51-100	3	15.0
101-150	1	5.0
151-200	1	5.0
ค่าเฉลี่ย \pm ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	56.1 \pm 41.8	
จำนวนเด็กต่ำสุด - จำนวนเด็กสูงสุด	16-153	
จำนวนครูผู้ดูแลเด็ก (คน)		
1-5	18	90.0
6-10	0	0
11-15	1	5.0
16-20	1	5.0
ค่าเฉลี่ย \pm ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	5.8 \pm 4.6	
จำนวนครูต่ำสุด - จำนวนครูสูงสุด	1-16	

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	จำนวน (N=20)	ร้อยละ
งบประมาณต่อปี (บาท)		
1-100,000	6	30.0
100,001-200,000	8	40.0
200,001-300,000	4	20.0
300,001-400,000	2	10.0
ค่าเฉลี่ย \pm ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	220,387.7 \pm 98,989.6	
งบประมาณต่ำสุด – งบประมาณสูงสุด	32,300-400,000	

ผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการทันตสุขภาพของครูผู้ดูแลเด็กทั้ง 5 ด้าน มีการบริหารจัดการทันตสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้าน

ข้อมูลข่าวสาร ด้านการประเมินผล ด้านกำลังคน และด้านทรัพยากร/งบประมาณ ตามลำดับ (ตารางที่ 3) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้าน อยู่ในระดับปานกลางถึงดีมาก (ตารางที่ 4-8)

ตารางที่ 3 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการเกี่ยวกับทันตสุขภาพของครูผู้ดูแลเด็ก

ความคิดเห็น	คะแนนเฉลี่ย	S.D.	ระดับ	อันดับ
ด้านการปฏิบัติกิจกรรม	4.74	0.33	ดีมาก	1
ด้านข้อมูลข่าวสาร	4.36	0.44	ดีมาก	2
ด้านการประเมินผล	4.24	0.41	ดีมาก	3
ด้านกำลังคน	3.99	0.41	ดี	4
ด้านทรัพยากร/งบประมาณ	3.68	0.51	ดี	5
รวมทุกด้าน	4.32	0.26	ดีมาก	

ตารางที่ 4 จำนวน ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย และระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการเกี่ยวกับทันตสุขภาพของครูผู้ดูแลเด็ก ด้านกำลังคน

ความคิดเห็นการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านกำลังคน	จำนวน (ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย	ระดับ
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
1. ท่านได้รับการอบรมในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพ พัฒนาการเด็ก การป้องกันโรคติดต่อทุกปี	12(15.0)	59(73.8)	5(6.2)	4(5.0)	0	3.99	ดี
2. ท่านคิดว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนี้ ครูผู้ดูแลเด็กต่อจำนวนเด็ก มีความเหมาะสม	16(20.0)	57(71.2)	2(2.5)	4(5.0)	1(1.3)	4.04	ดี
3. ท่านสามารถแนะนำผู้ปกครองในการดูแลทันตสุขภาพแก่เด็กได้	13(16.2)	64(80.0)	3(3.8)	0	0	4.13	ดี
4. การดูแลทันตสุขภาพแก่เด็กในศูนย์เป็นหน้าที่ของท่าน	10(12.5)	52(65.0)	11(13.8)	6(7.5)	1(1.2)	3.80	ดี
5. ท่านมีภาระงานมาก แต่ก็สามารถดูแลทันตสุขภาพแก่เด็กตามกิจกรรมที่กำหนดไว้	13(16.2)	57(71.2)	7(8.8)	3(3.8)	0	4.00	ดี

ตารางที่ 5 จำนวน ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย และระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการเกี่ยวกับทัศนสุขภาพของ
ครูผู้ดูแลเด็ก ด้านทรัพยากรและงบประมาณ

ความคิดเห็นการบริหาร จัดการของศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กด้านทรัพยากรและงบ ประมาณ	จำนวน (ร้อยละ)					คะแนน เฉลี่ย ความ คิดเห็น	ระดับ
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง		
1. ท่านได้รับการอบรมในเรื่อง การส่งเสริมสุขภาพพัฒนาการ เด็ก การป้องกันโรคติดต่อทุก ปี	2(2.5)	43(53.8)	16(20.0)	17(21.2)	2(2.5)	3.33	ปาน กลาง
2. ท่านคิดว่าศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กนี้ ครูผู้ดูแลเด็กต่อจำนวน เด็ก มีความเหมาะสม	1(1.2)	47(58.8)	16(20.0)	16(20.0)	0	3.41	ดี
3. ท่านสามารถแนะนำผู้ ปกครองในการดูแลทัศน- สุขภาพแก่เด็กได้	9(11.2)	49(61.3)	12(15.0)	9(11.2)	1(1.3)	3.70	ดี
4. การดูแลทัศนสุขภาพแก่ เด็กในศูนย์เป็นหน้าที่ของท่าน	9(11.2)	52(65.0)	8(10.0)	11(13.8)	0	3.74	ดี
5. ท่านมีภาระงานมาก แต่ก็ สามารถดูแลทัศนสุขภาพแก่ เด็กตามกิจกรรมที่กำหนดไว้	23(28.8)	54(67.5)	2(2.5)	1(1.2)	0	4.24	ดีมาก

ตารางที่ 6 จำนวน ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย และระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการเกี่ยวกับทันตสุขภาพของครูผู้ดูแลเด็ก ด้านการปฏิบัติกิจกรรม

ความคิดเห็นการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านการปฏิบัติกิจกรรม	จำนวน (ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย	ระดับ
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
1.เด็กทุกคนได้รับการตรวจสุขภาพช่องปากฟันผุ เดือนละ 1 ครั้ง โดยครูผู้ดูแลเด็ก	61(76.3)	17(21.3)	2(2.4)	0	0	4.74	ดีมาก
2.เด็กทุกคนได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก และการได้รับการทาฟลูออไรด์เฉพาะที่ โดยทันตบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขปีละ 2 ครั้ง	61(76.3)	18(22.5)	1(1.2)	0	0	4.75	ดีมาก
3.ท่านแจ้งผลการตรวจให้กับพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดู พร้อมให้คำแนะนำ	58(72.5)	17(21.3)	4(5.0)	1(1.2)	0	4.65	ดีมาก
4.ท่านให้คำแนะนำผู้ปกครองให้พาเด็กไปรักษาและตรวจสุขภาพช่องปาก	53(66.2)	23(28.8)	1(3.8)	1(1.2)	0	4.60	ดีมาก
5.เด็กกลุ่มเสี่ยงได้รับการทาฟลูออไรด์วานิชทุก 3 เดือน โดยทันตบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข	51(63.8)	20(25.0)	7(8.8)	1(1.2)	1(1.2)	4.49	ดีมาก
6.ท่านจัดให้เด็กทุกคนแปรงฟันหลังอาหารกลางวันทุกวัน	67(83.8)	11(13.8)	2(2.4)	0	0	4.81	ดีมาก
7.ท่านตรวจความสะอาดช่องปาก หลังการแปรงฟันทุกวัน	52(65.0)	24(30.0)	4(5.0)	0	0	4.60	ดีมาก

ตารางที่ 6 จำนวน ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย และระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการเกี่ยวกับทัศนสุขภาพของ
ครูผู้ดูแลเด็ก ด้านการปฏิบัติกิจกรรม (ต่อ)

ความคิดเห็นการบริหาร จัดการของศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กด้านการปฏิบัติกิจกรรม	จำนวน (ร้อยละ)					คะแนน เฉลี่ย ความ คิดเห็น	ระดับ
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง		
8.เด็กทุกคนมีแก้วน้ำ แปรงสีฟัน ผ้าเช็ดหน้ามีการ เปลี่ยนแปลงสีฟันอย่างน้อย ปี ละ 2 ครั้ง และมีการจัดเก็บที่ สะอาด ปลอดภัย	74(92.5)	6(7.5)	0	0	0	4.93	ดีมาก
9.ท่านจัดอาหารกลางวันและ อาหารว่างครบ 5 หมู่ทุกวัน (คาร์โบไฮเดรต โปรตีน เกลือ แร่ วิตามิน ไขมัน) ในปริมาณ ที่เพียงพอ	69(86.3)	10(12.5)	1(1.2)	0	0	4.85	ดีมาก
10.ท่านจัดอาหารกลางวันและ อาหารว่างมีคุณค่าทาง โภชนาการ ไม่หวานจัด ไม่เค็ม จัด ไม่มีไขมันสูง	70(87.5)	9(11.3)	1(1.2)	0	0	4.86	ดีมาก
11.ท่านแนะนำเด็กไม่นำขนม กรุบกรอบ ขนมขบเคี้ยวมารับ ประทานที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	66(82.5)	13(16.3)	1(1.2)	0	0	4.81	ดีมาก
12.ท่านแนะนำเด็กไม่ดูอนิเม จากขวด หลังจากเข้ามาอยู่ใน ศูนย์เด็กเล็ก 1 เดือน	67(83.8)	13(16.2)	0	0	0	4.84	ดีมาก

ตารางที่ 7 จำนวน ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย และระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการเกี่ยวกับทันตสุขภาพของครูผู้ดูแลเด็ก ด้านข้อมูลข่าวสาร

ความคิดเห็นการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านข้อมูลข่าวสาร	จำนวน (ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย	ระดับ
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
1.ผู้ปกครองให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม การดูแลสุขภาพของเด็กที่บ้านกับครูผู้ดูแลเด็ก	27(33.8)	50(62.4)	3(3.8)	0	0	4.30	ดีมาก
2.มีการจัดมุมและบอร์ดความรู้ในเรื่อง การเลี้ยงดู พัฒนาการ การป้องกันโรค และหรือข้อมูลข่าวสารด้านภาวะสุขภาพเด็กในศูนย์เด็กเล็ก	27(33.8)	52(65.0)	1(1.2)	0	0	4.33	ดีมาก
3.มีการจัดกิจกรรมให้ความรู้กับผู้ปกครอง โดยการประชุม หรืออบรม อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	30(37.5)	49(61.3)	1(1.2)	0	0	4.36	ดีมาก
4.มีการให้ความรู้เรื่องการป้องกัน ควบคุมโรคกับเด็ก โดยการสอดแทรกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การล้างมือ การใส่หน้ากากอนามัย การแปรงฟัน	36(45.0)	44(55.0)	0	0	0	4.45	ดีมาก
5.มีผู้แทนจากผู้ปกครอง ชุมชน สาธารณสุข และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก	31(38.8)	48(60.0)	1(1.2)	0	0	4.38	ดีมาก

ตารางที่ 8 จำนวน ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย และระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการเกี่ยวกับทัศนสุขภาพของครูผู้ดูแลเด็ก ด้านการประเมินผล

ความคิดเห็นการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านการประเมินผล	จำนวน (ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย ความเห็น	ระดับ
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง		
1.ท่านใช้แบบประเมินศูนย์ฯเพื่อทราบสถานการณ์การดำเนินงาน กระบวนการและผลลัพธ์การจัดบริการที่ได้มาตรฐาน และนำผลการประเมินที่ยังไม่ได้มาตรฐานมาประกอบการพัฒนาต่อไป	24(30.0)	53(66.2)	3(3.8)	0	0	4.26	ดีมาก
2.เจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุของค์กรปกครองท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ใช้แบบประเมินศูนย์ฯเพื่อการประเมินและประเมินรับรองมาตรฐานศูนย์เด็กเล็ก	25(31.3)	54(67.5)	1(1.2)	0	0	4.30	ดีมาก
3.ท่านจัดส่งข้อมูลการตรวจประเมินไปยังเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและหน่วยงานต้นสังกัด (เทศบาล/อบต.)	20(25.0)	57(71.2)	3(3.8)	0	0	4.21	ดีมาก
4.ท่านมีการแจ้งผลการตรวจประเมิน พร้อมคำแนะนำการส่งเสริมทัศนสุขภาพกับผู้ปกครองเด็กทุกครั้ง	25(31.2)	55(68.8)	0	0	0	4.31	ดีมาก
5.ท่านทราบว่าเด็กในศูนย์ฯมีพิน้ำนมผุ ไม่เกินร้อยละ 57	19(23.8)	53(66.2)	6(7.5)	2(2.5)	0	4.11	ดี

วิจารณ์

จากการสอบถามครูผู้ดูแลเด็กพบว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาชุมชน หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และตัวแทนชุมชนในอำเภอโพทะเล จะประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคุณภาพ และศูนย์เด็กเล็กปลอดภัยเป็นประจำทุกปี ปีละ 1 ครั้ง เพื่อการประเมินและประเมินรับรองมาตรฐาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกว่าพัฒนาผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคุณภาพหรือไม่ รวมถึงเจ้าหน้าที่ และครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์เด็กเล็กมีการใช้แบบประเมิน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคุณภาพ เพื่อทราบสถานการณ์การดำเนินงาน กระบวนการและผลลัพธ์การจัดบริการที่ได้มาตรฐาน และนำผลการประเมินที่ยังไม่ได้มาตรฐาน มาประกอบการพัฒนา ให้เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคุณภาพที่ได้มาตรฐาน ตามมาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น^(7,8,9) รวมถึง กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข⁽³⁾

จากการวิจัย พบว่าการบริหารจัดการทันตสุขภาพของครูผู้ดูแลเด็กทั้ง 5 ด้าน มีการบริหารจัดการทันตสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม มีค่ามากที่สุด มาก รองลงมาคือด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านการประเมินผล ด้านกำลังคน และด้านทรัพยากร/งบประมาณ ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้าน อยู่ในระดับปานกลางถึงดีมาก ซึ่งสามารถอภิปรายในแต่ละด้านได้ ดังนี้

ด้านกำลังคน ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารจัดการทันตสุขภาพ อยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องมาจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ มีสัดส่วนของครูผู้ดูแลเด็กต่อจำนวนเด็กที่เหมาะสม มีการพัฒนาศักยภาพ

โดยส่งอบรมในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพ พัฒนาการเด็ก การป้องกันโรคทุกปี ทำให้มีความรู้เพิ่มมากขึ้นนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน อีกทั้งมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของครูผู้ดูแลเด็กอย่างถูกต้องและชัดเจน สอดคล้องกับการศึกษาการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อการบริการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดเพชรบุรี โดยแบ่งการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐาน การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย ด้านการบริหาร ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย พบว่าระดับการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดเพชรบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมาก ตามลำดับ คือ ด้านบุคลากร ด้านการบริหาร ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย⁽¹⁰⁾

ด้านทรัพยากรแลงบประมาณ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารจัดการทันตสุขภาพ อยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องมาจากมีการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพและการจัดกิจกรรมที่เพียงพอและเหมาะสม จากหัวหน้าศูนย์และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ในเรื่องผู้ปกครองให้การสนับสนุนเงินเพื่อจัดหาอุปกรณ์การแปรงฟันในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังอยู่ในระดับปานกลาง คณะกรรมการศูนย์ฯ ควรกำหนดให้มีการประชุมร่วมกับผู้ปกครองอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งหรือตามความจำเป็นและส่งเสริมให้ผู้

ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับ ศูนย์ให้มากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาการจัดการ ศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วน ตำบลพังตรุ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรีพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล และ ด้านการบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับมาก และด้านงบประมาณอยู่ในระดับปานกลาง⁽¹¹⁾

ด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารจัดการทันตสุขภาพ อยู่ในระดับดี มาก ทั้งนี้เนื่องมาจากมีการจัดกิจกรรมตามมาตรฐาน ศูนย์เด็กเล็กนำอยู่ในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพช่องปาก อย่างครบถ้วนและสม่ำเสมอ รวมทั้งครูผู้ดูแลเด็กทุกคนตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี และยึดมั่นในมาตรฐานการทำงานตามแนวทางการ ดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กคุณภาพในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันฟันผุ สอดคล้องกับการศึกษาการจัดการ จัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสู่มาตรฐานศูนย์เด็ก เล็กคุณภาพ ของเทศบาลในจังหวัดเชียงราย พบว่า สภาพการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสู่มาตรฐาน ศูนย์เด็กเล็กคุณภาพของเทศบาลในจังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเจริญเติบโต อนามัยในช่องปากและการจัด อาหารถูกหลักสุขาภิบาล อยู่ในระดับมากเช่นกัน⁽¹²⁾ ส่วนปัญหาฟันผุในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่มีแนวโน้ม เพิ่มขึ้น อาจจะมีปัจจัยอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องที่ทำให้เด็กมี ฟันผุมากก่อนที่จะเข้ามาอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จาก ข้อมูลที่ได้ศึกษาและทบทวนวรรณกรรม สำนักทันต- สาธารณสุข กรมอนามัย⁽¹³⁾ พบว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดฟัน ผุในเด็กเล็ก มีทั้งปัจจัยส่วนบุคคลของเด็กเอง ได้แก่

ปัจจัยด้านจุลินทรีย์ น้ำลาย ยังรวมถึงเศษอาหารที่ ตกค้างในช่องปาก การบริโภคอาหารหวาน ซึ่งจะต้อง คำนึงทั้งในแง่ความถี่ของการรับประทาน จำนวนและ ระยะเวลาที่มีเศษอาหารตกค้างในช่องปากด้วยสำหรับ เด็กก่อนวัยเรียนที่ยังช่วยเหลือตัวเองยังไม่ได้ ต้อง อาศัยการดูแลจากผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก ซึ่งเป็นผู้มี บทบาทสำคัญในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กซึ่งผู้ ปกครองเด็กส่วนใหญ่จะเป็นปู่ย่า ตายาย ยังขาดความ รู้ในการดูแลสุขภาพช่องปาก มีทัศนคติเกี่ยวกับฟันไม่ ถูกต้อง เช่นฟันน้ำนมไม่สำคัญ คิดว่ามีฟันแท้มา ทดแทน การใช้ยาสีฟันยิ่งเยอะยิ่งป้องกันฟันผุได้มาก ถ้าเด็กไม่มีปัญหาสุขภาพช่องปาก ผู้ปกครองไม่จำเป็นต้องแปรงฟันให้ รวมถึงพฤติกรรมการเลี้ยงดูของผู้ ปกครอง ได้แก่ การให้เด็กหลับคาขวดนม การอมข้าว ให้ดื่มนมรสหวาน การบริโภคขนมที่เสี่ยงสูงประจำ และการไม่ได้แปรงฟัน รู้สึกการแปรงฟันเป็นเรื่องยาก ปัจจัยเหล่านี้เป็นสาเหตุให้เด็กมีปัญหาฟันผุ ซึ่งอาจ จะไม่เกี่ยวกับการบริหารจัดการทันตสุขภาพของครูผู้ ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ด้านข้อมูลข่าวสาร ผลการวิจัยพบว่า ระดับ การบริหารจัดการทันตสุขภาพ อยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้ เนื่องมาจากครูผู้ดูแลเด็ก มีการจัดมุมเรียนรู้เรื่องการ เลี้ยงดู พัฒนาการการป้องกันโรค การให้ความรู้เรื่อง การป้องกันควบคุมโรค โดยสอดแทรกในกิจกรรมการ เรียนรู้ หรือแจ้งข้อมูลข่าวสารด้านภาวะสุขภาพเด็กใน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแก่ผู้ปกครอง และมีการนำข้อมูล ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาใช้ในการจัดทำแผน

ด้านการประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า ระดับ การบริหารจัดการทันตสุขภาพ อยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้ เนื่องมาจากครูผู้ดูแลเด็กที่อยู่ในศูนย์เด็กเล็กมีการใช้

แบบประเมินตนเองเพื่อทราบสถานการณ์การดำเนินงาน กระบวนการและผลลัพธ์การจัดการที่ได้มาตรฐาน และนำผลการดำเนินงานที่ไม่ได้มาตรฐานมาประกอบการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก รวมทั้งมีการประเมินจากเจ้าหน้าที่ภายนอก ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาชุมชน หน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องและตัวแทนชุมชน ในเรื่องการส่งเสริมทันตสุขภาพ มีการอบรมให้ความรู้ผู้ปกครอง ทุกปีในเรื่องการแปรงฟันที่ถูกต้อง การบริโภคนมและขนมขบเคี้ยว การเลิกขวดนม และการไม่นำขวดนมมาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สอดคล้องกับการศึกษาการพัฒนา รูปแบบการดูแลทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดศรีพรหม 2 ตำบลนาจะหลวย อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี⁽¹⁴⁾ พบว่ามีการค้นหาปัญหา วางแผนและกำหนดกิจกรรมภายใต้ นโยบายศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปลอดขวดนม ลูกอม ขนมหวาน และจัดกิจกรรมรองรับนโยบายดังกล่าว ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการดูแลด้านทันตสุขภาพ ทำให้เด็กเล็กสามารถลดการบริโภคอาหารหวาน มีกิจกรรม และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมทันตสุขภาพ การทำให้ผู้ปกครองมองเห็นถึงศักยภาพของผู้ปกครองด้วยกันโดยไม่ได้เป็นการรับความรู้จากครูผู้ดูแลเด็กเพียงฝ่ายเดียว การร่วมกันคิดค้นหาปัญหาร่วมวางแผน ร่วมการตัดสินใจ ติดตามประเมินผล ทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเสี่ยงต่อโรคฟันผุไม่ใช่ว่าหน้าที่ของผู้ใดผู้หนึ่ง แสดงให้เห็นว่าแนวทางการส่งเสริมทันตสุขภาพต้องมาจากผู้เกี่ยวข้องที่รับรู้ปัญหาร่วมกัน เพื่อให้ได้แนวทางที่ปฏิบัติร่วมกันทั้งบ้านและ

ศูนย์เด็กเล็ก เพื่อป้องกันฟันผุในเด็กเล็กต่อไป ซึ่งแนวทางการดำเนินงานทันตสาธารณสุขประจำปี 2561 กำหนดกิจกรรมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคุณภาพ ต้องมีกิจกรรมส่งเสริมทันตสุขภาพ สนับสนุนและจัดหาแปรงสีฟันที่มีคุณภาพให้เด็กใช้ ผู้ดูแลเด็กมีความรู้ความเข้าใจและทักษะการดูแลสุขภาพช่องปากเด็ก⁽¹³⁾ สอดคล้องกับข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพช่องปากในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคุณภาพ⁽¹⁵⁾ และข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการการให้บริการทันตกรรมในคลินิกเด็กดีในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพสท.)⁽¹⁶⁾

ในการทำการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการทันตสุขภาพของครูผู้ดูแลเด็ก กับอำเภอข้างเคียงเพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกัน ควรศึกษาถึงความพึงพอใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการป้องกันฟันผุร่วมด้วย และควรจะใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่กว้าง ลึกซึ้งและครอบคลุมรวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรกำกับติดตามการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานในด้านกำลังคน งบประมาณและทรัพยากร กิจกรรม ข้อมูลข่าวสาร และการประเมินผลของทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความยั่งยืนต่อไป นำศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคุณภาพมาเป็นต้นแบบหรือตัวอย่างในการพัฒนาและส่งเสริมป้องกันฟันผุในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป

สรุป

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ร้อยละ 80.0 อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) โดยการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้ง 5 ด้านโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก คือ ด้านกำลังคน มีสัดส่วนของครูผู้ดูแลเด็กต่อจำนวนเด็กที่เหมาะสม มีการพัฒนาศักยภาพโดยส่งอบรมในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพ พัฒนาการเด็ก การป้องกันโรคทุกปี ด้านทรัพยากรและงบประมาณ มีการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพและการจัดกิจกรรมที่เพียงพอและเหมาะสม ด้านการปฏิบัติกิจกรรม มีการจัดกิจกรรมตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็ก

นำอยู่ในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพช่องปากอย่างครบถ้วนและ สม่าเสมอ ด้านข้อมูลข่าวสาร มีการจัดมุมเรียนรู้ รวมทั้งให้ความรู้แก่ผู้ปกครองและเด็กในการป้องกันและควบคุมโรค และด้านการประเมินผล มีการติดตามผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่องและสม่าเสมอ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และขอบคุณครูผู้ดูแลเด็กผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย. รายงานผลการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากแห่งชาติ ครั้งที่ 8 ประเทศไทย พ.ศ. 2560. นนทบุรี: สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด; 2561.
2. กระทรวงสาธารณสุข. Health Data Center [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2563 [เข้าถึงเมื่อ 12 ธันวาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก https://hdcservice.moph.go.th/hdc/main/index_pk.php
3. สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย. คู่มือมาตรฐานศูนย์เด็กเล็ก. นนทบุรี: สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย; 2557.
4. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร. รายงานสรุปผลการประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคุณภาพและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปลอดโรค ปีงบประมาณ 2562; 2562.
5. Best JW. Research in Education. 3rd ed. New Jersey: Prentice Hall; 1977.
6. ปัทมา สุพรรณกุล. การวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยด้านสาธารณสุขด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. พิษณุโลก: คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร; 2557.
7. สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ. มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ คู่มือการดำเนินงานตามมาตรฐาน. กรุงเทพฯ: กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์; 2555.
8. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ 2551. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น; 2551.

9. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ 2559. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น; 2559.
10. สุพรรณษา เทียมทัต. การบริหารจัดการที่ส่งผลต่อการบริการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัด เพชรบุรี. Veridian E-Journal Silpakorn University 2559;9(3):1069-80.
11. กนกวรรณ แซ่มซ้อย. การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลพังตรุ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี. การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. 2555.
12. สกาวเดือน ปันทะวงศ์, ชญาดา วรรณภีระ. การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสู่มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กคุณภาพ ของเทศบาลในจังหวัดเชียงราย. เชียงราย: วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ 2559;9(2):120-34.
13. สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. แนวทางการดำเนินงานทันตสาธารณสุขประจำปี 2561. นนทบุรี: สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ); 2561.
14. อรจิรา แสนทวีสุข, ภิญาพัชญ์ ดุงโคกกรวด, ปริญญา ผกานนท์. การพัฒนารูปแบบการดูแล ทันตสุขภาพ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดศรีพรหม 2 ต.นาจะหลวย อ.นาจะหลวย จ.อุบลราชธานี. Thai Dental Nurse Journal 2016;27(2):1-13.
15. เมธินี คุปพิทยานันท์. คู่มือแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพช่องปากเด็กปฐมวัย ANC คุณภาพ WCC คุณภาพ ศพด. คุณภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การทหารผ่านศึก; 2556.
16. จารุวรรณ จิตรทองคำโชติ. แนวทางการบริหารจัดการเพื่อการจัดบริการบูรณาการส่งเสริมป้องกันสุขภาพช่องปากในงานบริการอนามัยแม่และเด็ก. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การทหารผ่านศึก; 2556.